כשם שפרצופיהם שונים כך דעותיהם שונות

בסודשיח

בס"ד ■ יום רביעי ■ פרשת וירא ■ ט"ו מרחשון ה'תשע"ט ■ 24.10.2018 ■ גליון מס' 502

תפוצה לכל קהילות ישראל

עוד בעיתון

ניתן לעבור לכתבה הרצויה ע"י לחיצה על שמה.

שוויית חורף
הלוויתי סכום כסף ליהודי שהיה זקוק להלוואה ולאחר כמה חודשים נפטר ממחלה. ברצוני למחול לו על החוב מחילה גמורה...
המשך בעמי 2

בין אדם לחברו
לפני כמה שנים הגיע אלי יהודי נכבד, תלמיד חכם וירא שמים, שבור ורצוץ. בבכי ואנחה שח צערו, שמזה זמן הוא מצטמק...
המשך בעמי 3

נולד בן נתרפאה כל המשפחה
בפרשתנו פרשת וירא (בראשית י"ח, י') כתוב: ויאמר שוב אשוב אליך כעת חיה והנה בן וגו'. הנה ידועים דברי רבותינו...
המשך בעמי 4

סיפור לשבת

עיתונים באמצע הלילה
שישה בנים הותיר אחריו הרבי ה"צמח צדק" בפטירתו, כולם ארזי לבנון, צדיקים ותלמידי חכמים מופלגים...

הדג שהביא אורח לשבת
"וואו! איזה דג ענק! אני חייבת לקנות אותו לכבוד השבת!" קראה הגברת היהודייה בהתרגשות למשרתת שליוותה אותה לכיכר...
המשך בעמי 5

שביבים

- שריפה בארץ ישראל
- דבש דבורים
- ביקור פתע ב"חיידר" קרלין
- והרגו בהם האריות
- סגולה לחיים ארוכים

המשך בעמי 7

זכותו של לוט

/ הרב יעקב הלוי פילבר

הכנסת האורחים של לוט היתה לכאורה במעלה גדולה יותר אפילו מזו של אברהם אבינו. אמנם אברהם אבינו היה חולה וחלוש ביום השלישי למילתו, ולא זו בלבד אלא עוד הוציא הקב"ה חמה מנרתיקה, ולמרות כל התנאים הקשים הללו, שאדם רגיל לא היה מטריח את עצמו במצב כזה לצאת מביתו בכלל ובפרט לצאת ולבקש אורחים, אבל עם כל הקושי במקרה של אברהם הוא לא סיכן את חייו בהכנסת האורחים שלו. מה שאין כן לוט הוא מקיים הכנסת אורחים במסירות נפש תוך סכנת חיים, שהרי המכנים אורחים בסדום צפוי לעונש מיתה. ועלינו לזכור כי כשבאו האורחים (המלאכים) לסדום, לא הם הפונים אל לוט, ולא הם המבקשים מלוט להכניסם לביתו, אלא לוט הוא שמציע להם לבא אל ביתו, וכשהם דוחים את ההצעה, הוא חוזר ומפציר בהם שיבואו אל ביתו, ואת כל ההשתדלות הזו הוא עושה למרות הסכנה שיש בה. וכך הוא מתמיד בדרכו זו גם אחרי שאנשי סדום הקיפו את ביתו בבקשם לפגוע באורחיו, וגם כאן לוט אינו מפקיר את אורחיו, אלא מציע לאנשי סדום את בנותיו שיעשו להן כטוב בעיניהם, ובלבד שלא יעשו דבר לאורחיו שבאו לחסות בצל קורתו - ולכאורה אין לך הכנסת אורחים נעלה מזו.

לכן אם היתה סיבה להציל את לוט מהפיכת סדום לכאורה הסיבה היתה צריכה להיות "מסירות הנפש" שלו בהכנסת האורחים, אבל בהצלתו של לוט מסדום מוצאים אנו סיבה אחרת, ככתוב בתורה: "ויזכור אלקים את אברהם וישלח את לוט מתוך ההפיכה בהפוך את הערים אשר ישב בהן לוט", ועל כך שואל רש"י: "מהו זכירתו של אברהם על לוט?", ותשובתו היא: "נזכר שהיה לוט יודע ששרה אשתו של אברהם (וכשנשאל אברהם בבואו למצרים על שרה) ושמע (לוט) שאמר אברהם במצרים על שרה: 'אחותי היא' (ולמרות שידע לוט שאם יגלה למצרים את האמת הוא יקבל מהם תגמול כספי נכבד) ולא גילה הדבר, שהיה חס עליו (על אברהם), לפיכך חס הקב"ה עליו (על לוט)". תשובתו זו של רש"י מעוררת שתי קושיות: ראשית, איך אפשר ליחס זכות למי שנמנע מלהלשין על דודו, שהיה בכך לסכן את חייו, ("ואמרו אשתי זאת והרגו אותי"), ועוד, מדוע אין ההשגחה העליונה זוקפת לזכותו של לוט את המעשה הנעלה יותר, את הכנסת אורחים שלו שהיה תוך סיכון החיים?

על שאלות אלו מובאת תשובה בשם הסבא מסלבודקה [רבי נתן צבי פינקל - עיין 'מכתב מאליהו' ח"א עמ' 115] בה הוא מסביר שמבחנו של האדם והערכת התנהגותו אינה רק בטיב המעשה שהוא עושה, אלא בעיקר במאמץ ובמאבק הפנימי שהוא נאבק עם עצמו, עד שהחליט לעשות או להימנע מלעשות את המעשה. לוט שגדל ונתחנך מילדותו בביתו של אברהם שהיה בית של חסד, ספג את אהבת החסד בלשד עצמותיו כבר משחר נעוריו, עד שעשיית החסד, אפילו עד כדי מסירות נפש, היתה אצלו כדבר טבעי ומובן מאליו, שלהגשימה לא היתה לו כל התלבטות ולכן לא היה צריך למאמץ מיוחד כדי לקיימה. ולכן כאן אין הבחירה החופשית של האדם עומדת במבחן. מה שאין כן כשעמד לוט עם אברהם ושרה לפני שומרי הגבול של מצרים, ואברהם נשאל על זהותה של שרה, והוא השיב: אחותי היא, אז התחולל בתוך תוכו של לוט מאבק פנימי חזק, האם להלשין על דודו ולזכות בפרס כספי גדול, או להימנע מהלשנה זו, לוותר על התגמול הכספי ושאר ההטבות שהיה זוכה להם מהממשל המצרי, והוא לבסוף התגבר על תאוות הממון שלו וחסם את פיו מלהסגיר את דודו אברהם.

מהדברים הנ"ל אנו למדים שמעלתו של האדם אינה נמדדת לפי ההתנהגות הספונטנית שהוא מתנהג מתוך שיגרה וחינוך, גם אם הדבר שעשה הוא נעלה ומיוחד, אלא מבחנו של האדם הוא דווקא באותם המקרים שבהם הוא מתמודד עם הטוב והרע, וכיצד הוא מכריע לבסוף. וכך נהגה ההשגחה העליונה עם לוט כשבאה להציל אותו מהפיכת סדום, ולכן היא זוקפת לזכותו מעשה שכשלעצמו אינו מחמיא ביותר, אבל כיון שאצל לוט היה לו מאבק נפשי והתלבטות מוסרית במעשה הזה, דווקא היא מזכה אותו בזכויות המצילות אותו. ■

שו"ת חורף הרב שבתי יגל / הכולל הקהילתי רעננה

מחילה כיצד?

שאלת אורי אבנר פסחוביץ', בני עיי"ש: לפני כשנה הלוויתי סכום כסף מסוים ליהודי שהיה זקוק להלוואה. לאחר תקופה מסוימת אותו יהודי חלה במחלה הידועה רח"ל, ולאחר כמה חודשים נפטר ממחלה זו למגינת לב, בלי שהיה סיפק בידו להחזיר לי את ההלוואה.

מאחר ואיני רוצה שאותו יהודי ייענש בשמיים ויחזור בגלגול על כך שנותר בגדר 'לוה רשע ולא ישלם' (תהילים ל"ז) ועוונו יהיה תלוי בצווארי, ברצוני למחול לו על החוב מחילה גמורה.

שאלתי היא, היאך אני מבצע מחילה זו? צריך לאסוף שלושה אנשים ולומר בפניהם שאני מוחל הלב? מספיק לומר ביני לביני? מספיק לגמור בלב כי הנני מוחל?

תשובה: ראשית יש לברר האם אכן אותו יהודי מנוח אכן נשאר בגדר 'לוה רשע ולא ישלם', וזקוק הוא למחילת החוב או לפרעונו.

הנה יש לומר שהלווה מוגדר בגדר 'רשע' אם לא החזיר את ההלוואה, רק באופן שאכן היה ביכולתו להחזיר את ההלוואה ולא החזיר, או שמלכתחילה בזמן לקיחת ההלוואה, לא היה לו שום הגיון סביר היאך יחזיר הלוואה זו.

אך באופן שבזמן לקיחת ההלוואה היה ללווה הגיון סביר מהיכן יחזיר הלוואה זו, אבל בזמן הפירעון, מטה ידו והורע מצבו הכלכלי שלא באשמתו, וכעת אינו יכול להחזיר את ההלוואה יש לומר שהרי הוא בגדר 'אנוס' ואינו בכלל 'לוה רשע ולא ישלם' ועיין עוד בהערה[א].

וקל וחומר שאם מדובר שהלווה נפטר עוד קודם הגיע זמן פירעון ההלוואה, שאין הוא בגדר 'לוה רשע ולא ישלם' שהרי לא הייתה עליו חובה כלל לפרוע את חובו קודם פטירתו[ב].

ועל אף שיש מצווה על אדם לפרוע את חובותיו, וכמובא בגמרא 'פריעת בעל חוב מצווה' מכל מקום 'במתים חפשי' והמת פטור מן המצוות ואינו בכלל מצווה זו[ג].

והנה השואל לא ציין היאך מדובר, אם כבר הגיע זמן ההלוואה קודם פטירתו של הלווה או לא, וכן האם הייתה לו יכולת להחזיר את ההלוואה או לא, וכאמור לעיל יש נפקא מינה בדבר להמשך השאלה, האם נשמת המנוח זקוקה למחילת המלווה.

אולם מתוך ספרי המוסר נראה שיש עניין של פריעת חוב גם לאחר הפטירה, וזאת כתיקון לנשמתו[ד], ונראה שזה שייך בכל אופן ובכל גוונא (גם באופנים שלא היה בגדר 'לוה רשע ולא ישלם') ומאחר ובלאו הכי החלטת למחול על החוב, אין הפסד ומניעה לבצע את המחילה בכל אופן, וכן ראוי לעשות[ה].

אלא שכעת יש לברר היאך מבצעים את המחילה, והנה נפסק להלכה שמחילה אינה צריכה קניין[ו], אלא שיש לברר האם מחילה בלב מספיקה או צריך לומר בפירוש בפה, והנה בנידון זה נחלקו האחרונים[ז] האם אפשר לה למחילה להיעשות בלב, ונפקא מינה במי שמחל לחברו בלב שלם על חובו, ולאחר מכן נמלך ורוצה לתובעו, שאם המחילה לב נחשבת מחילה, הרי שכעת אסור לו לתבוע אותו אודות חוב זה, מאחר וחוב זה כבר נמחל שעבודו, אולם אם מחילה בלב אינה נחשבת מחילה, שוב יוכל לתובעו מאחר והחוב עדיין קיים.

ונראה לענ"ד שבנידון דידן לכולי עלמא מועילה מחילה בלב, שהנה הטעם שבדרך כלל אנו אומרים שגמירות דעת בלב אינה מועילה, היא משום שדברים בלב אינם דברים (אלא אם כן יש אומדנא דמוכח) אולם זה נכון כשאנו עוסקים במערכת שבין אדם לאדם, אולם כשמדובר במערכת בין אדם למקום הרי 'ה' יראה ללבב' ודברים שבלב נחשבים דברים.

ניתן להביא ראיה לדבר מהלכות גירות, שהסכמת הפוסקים היא שאם הגר המתגייר לא קיבל על עצמו עול תורה ומצוות בלב שלם, אלא רק אמר זאת לדיינים מן השפה ולחוץ כדי לקבל את אישור הגיור, אבל ליבו בל עמו, אין הגיור תקף, ואין לומר 'דברים שלב לא הוי דברים' והעיקר מה שאומר בפיו, משום שמאחר וקבלת עול המצוות היא בינו לבין קונו - רחמנא ליבא בעי[ח].

אולם מאחר ואם המנוח הוריש נכסים החוב עובר אל יורשיו (כמבואר בחו"מ סימן ק"ז) ואם כן יש לומר שכלפיהם החוב לא נמחל מאחר והיא מחילה בלב, לכן נראה שיש לעשות את המחילה בפה, ותאמר בפיך כי הנך מוחל לו על החוב, ובכך הכול יבוא על מקומו בשלום.

ויהי רצון שהקב"ה ימחל על עוונותינו מחילה גמורה, ונכתב ונחתם כולנו לחיים טובים ולשלום!

א - הנה בשו"ע חו"מ סימן צ"ז סעיף ד' מבואר שמי שלוקח הלוואה ומאבד את המעות שלא לצורך עד שלא ימצא המלווה ממה לגבות חובו, אם עושה כן נקרא רשע ע"כ, ושמא יש ללמוד מכאן שאם לא איבד את המעות שלא לצורך אינו נקרא רשע אם אינו מצליח להחזיר את ההלוואה, וכן מבואר לכא' בדברי ערוך השולחן סימן ק"ז סעיף ב' וז"ל 'אך ממדת חסידות כשהבן עשיר והאב יש לו עון במה שלא שילם כגון שמקודם היה ביכולתו לשלם ולא רצה ואח"כ ירד מנכסיו או שלוה לכתחלה באופן שלא היה לו במה לשלם דנשאר לוה רשע ולא ישלם ראוי להבן להצילו מעונש ולהשות עם הבע"ח שימחלו לו' ומבואר שאם לא באופנים אלו לא נקרא רשע, אמנם עיין בשו"ע הרב הלכות הלוואה סעיף ה' שכתב וז"ל 'אבל אם הוציאה לצורך עסק פרנסתו ואחר כך מטה ידו ואין לו לפרוע אנוס הוא ואינו חייב להשכיר עצמו ולא לעשות שום מלאכה כדי לפרוע אף על פי שנקרא לוה רשע ולא ישלם' ומשמע שגם בכה"ג שאינו עשה שום דבר רע אלא מטה ידו ומשום כך אינו יכול להחזיר את ההלוואה עכ"ז נקרא רשע, וכן יש להוכיח מסתימת ההלכה בסימן ק"ז סעיף א' שיורשים שהניח להם אביהם מטלטלים צריכים לפרוע את חובותיו מדין כיבוד אב משל אב (קודם תקנת הגאונים שהמטלטלים משתעבדים) וביאר הסמ"ע שם שכיבוד אב כדי שלא יהיה אביהם 'לוה רשע' ולא משתמיט מי מהפוסקים לחלק אם המנוח מטה ידו או לא ומשום מה לא החזיר את ההלוואה, וי"ל בכל זה. עוד יש לדעת שאדם חייב למכור את כל נכסיו ומטלטליו כדי לפרוע את חובותיו (מלבד חפצים מאוד מינימלים מדין 'סידור' המבואר בשו"ע חו"מ סימן צ"ז) ואם היה עושה כן היה ביכולתו לפרוע את החוב ולא עשה כן הרי הוא בכלל 'לוה רשע'.

ב - כן נראה פשוט אלא שלפי זה צ"ע סתימת ההלכה סימן ק"ז סעיף א' כמבואר לעיל בהערה הקודמת. וי"ל לדעת הקצות החושן סימן ק"ד שאין מצוות פריעת בעל חוב שייכת אלא לאחר תביעת המלווה לפרוע את החוב (והנתיבות שם חולק ואכמ"ל) אם המלווה לא תבעו אם לא יהיה בכלל 'לוה רשע' אע"פ שכבר הגיע זמן הפירעון ומה יהיה הדין באופן שיש לו קרקעות, וממילא יש שיעבוד וממילא חובת הפרעון הוא גם לולי המצווה וי"ל. ואגב אזכיר מה שהתעוררתי לומר שיש לתלות את מח' הקצות והנתיבות הנ"ל במקורה של מצווה זו של פריעת בעל חוב, דלדעת רש"י בכתובות פ"ו שלומדים מהפסוק 'הן צדק' שיהא הן שלך צדק, יש לומר שהלווה מחויב לעמוד בדיבור ולהשיב את ההלוואה גם אם המלווה אינו תובעו, אך בריטב"א שם מביא בשם ר"י (וכן הוא בעוד ראשונים) שלמדים מן הפסוק 'והאיש אשר אתה נשה בו יוציא אליך את העבוט החוצה' ולפי זה יש לומר שרק אם מתקיימת 'נשייה' ישנה חובת 'הוצאה' ופרעון ודו"ק.

ג - אמנם נכסיו של אדם משתעבדים עבור הלוואותיו, ומדינא דגמרא רק קרקעות, ומתקנת הגאונים גם מטלטלים, אבל חובה זו מוטלת על היורשים לפרוע את חוב אביהם, אבל אין זה עניין לחובתו של המנוח, ורק אם נפטר מתוך היותו 'לוה רשע ולא ישלם' יש בזה עניין למנוח עצמו.

ד - עיין בספר 'פתחי חושן' חלק א' דיני הלוואה פרק ט' סוף הערה ד'.

ה - אמנם יש לציין שאם הלווה הוריש נכסים הרי שחובת היורשים לפרוע את החוב כמבואר בריש סימן ק"ז, וא"כ יכול המלווה לתבוע את היורשים שיפרעו את החוב ומילא אין לדאוג לנשמת המנוח אם אכן יורשיו יפרעו את החוב (אולם אם כבר גמר בליבו למחול על החוב עיין לקמן שי"א שמחילה בלב נחשבת מחילה ושוב אינו יכול לתובעו) אולם הסביר לי השואל כי מאחר והבין שהמצב הכלכלי של המשפחה הוא בכי רע הוא החליט למחול על החוב.

ו - סימן י"ב סעיף ח'. ועיין שם בנו"כ (ומובא כבר בטור) שיש אומרים שאם הוא חוב בשטר ואינו מחזיר את השטר אין זה נחשב מחילה ללא קניין, אולם מאותו טעם שאכתוב לקמן שבנד"ד מחילה בלב מועילה לכו"ע, ה"ה שמחילה בפה ללא קניין תועיל, שאחר שעיקר המחילה היא כלפי שמים, שם כוונת הלב היא הקובעת ואם אכן גומר ומחליט למחול הוי מחילה גם אם נקיט שטרא בידיה, ובלא"ה בנד"ד הבנתי מהשואל כי לא מדובר על מלווה בשטר אלא במלווה על פה.

ז - עיין קצות החושן סימן י"ב שם.

ח - שו"ת בית יצחק

בין אדם לחברו

/ הגה"צ רבי אהרון טויסיג שליט"א

לפני כמה שנים הגיע אלי יהודי נכבד, תלמיד חכם וירא שמים, שבור ורצוץ. בבכי ואנחה שח צערו, שמזה זמן הוא מצטמק והולך, עד שכחש בשרו ורזה כעץ יבש, נורא למראה. ערך בדיקות וניסה תרופות, וללא הועיל. נראה ממש - רחמנא לצלן. ומדוע בא אלי? כי זוגתו נזכרה, שלפני עשרים ושבע שנים - שנות דור ! - היה לו תור להיבדק אצל רופא מומחה בבית החולים 'הדסה עין כרם'. הגיע בשמונה בבוקר, וכבר מצא תור ארוך של ממתינים. הפרופסור בדק ביסודיות ויעץ באריכות, והתור התקדם בעצלתיים. אבל סוף סוף, באחת וחצי בצהריים, לאחר חמש וחצי שעות המתנה, הגיע תורו. והנה בא אדם גבה קומה ורחב גרם, וטען שהוא לפניו! החליט שאינו מוותר. כבר המתין דיו. "אני נכנס, וזהו!". "לא תכנס!", קבע הלה. "זה תורי!". בקוצר רוחו ומרירותו, הפטיר כלפיו: "הרי אתה שמן וחזק, מה יקרה אם תחכה עוד קצת?" הלה נפגע, וזקר לעומתו את אצבעו התפוחה. אמר: "הלוואי שתרזה כמו האצבע שלי!"

אין לי מושג מי מהם נכנס ראשון. אבל עתה נתעוררה זוגתו לחשב, שמא נפגע מחמת הברית הכרותה לשפתיים (מועד קטן יח ע"א), 'ואל תהי קללת הדיוט קלה בעיניך' (מגילה טו ע"א), ועלבונו עשה רושם. ומה רצונו ממני? הואיל והוא זקן וחולה וכחוש, ממש לא נראה כמותו לרע, מבקש הוא שארחם עליו, ואברר האם אותו פרופסור שומר את רישום פגישותיו ומטופליו מלפני עשרים ושבע שנים. שאנסה לאתר את האדם שנכנס בסמוך אליו, כדי שיוכל לפנות אליו, לבקש ממנו סליחה ולפייסו. לא יאמנו בכיותיו וגניחותיו, איך התמרמר בלב נשבר... מובן שהבטחתיו שאעשה כמיטב יכולתי, אבל פקפקתי בסיכויים להשיג רישומי יומן מלפני שנות דור. אבל הראיתיו את המסופר בספר 'תולדות אדם' (פרק יא):

רבי יחזקאל פייבל, המגיד מוילנא זצ"ל, כתב, ששמע מהגאון רבי חיים מוואלאז'ין זצ"ל, שכאשר היה אחיו הגאון המופלא רבי זלמלה מוילנא זצ"ל כבן ארבע עשרה, נודע שמו לתהילה כחריף ובקי בכל התורה כולה. שקד על תלמודו בבית המדרש הגדול בוילנא, ויהודי ראה כבוד לעצמו להשמיע באזניו מחידושיו ולקבל הסכמתו. ניגש ואמר: "באתי לומר לך פירוש חדש ואמיתי במשנה במסכת דמאי". דמאי, כידוע, הם פירות עם הארץ שיש לעשרם. אדרבה, מכל מלמדי השכלתי.

פתח הלה וגיבב דברים, תצילנה האזניים. לא הבין פשוטה של משנה, הקשה קשיות של תוהו ותרץ תרוצי בהו. נענה רבי זלמלה בבדיחותא: "פרותיך פרות דמאי". בהברה ליטאית בה מתחלפת שי"ן ימנית בשמאלית, כאלו אמר: 'פרושך פרוש עם הארץ'. נבוך הלה, והלך. בלכתו, הכהו לבו: 'מה עשיתי, הכלמתי יהודי! היה עלי להעמידו על האמת, לפקוח עיניו בביאור דברי המשנה. מדוע התלוצצתי עליו?' בכה בכי רב, סגר את הגמרא, והלך לחפשו כדי לבקש מחילתו ולפייסו. הלך מבית מדרש לבית מדרש, חקר ודרש: הראיתם איש שכזה וכזה תארו?! איש לא ראהו, איש לא הכירו.הלך בשווקים וברחובות, פקד אכסניות, ולא מצאו. מרוב צער, - חלה. ריחם עליו חותנו רבי מיכל פעסלס ז"ל, ודיבר עם אדם חכם ונבון שיפקח צערו. כיון שהפיץ בכל מקום תארו של אדם, התחזה הלה בדמותו והתייצב לפני רבי זלמלה. אמר: "התכירני?" אמר: "לא!". אמר לו: "הרי אומרים שזיכרון מופלא לך, ואיך לא תכירני? לפני כמה זמן אמרתי לך פרוש נפלא במסכת דמאי". אורו עיני רבי זלמלה: "האתה הוא?", כבר עמד להתנפל לפניו ולבקש סליחתו, אבל עינו לא הטעתו. אמר לו: "השם עד ביני וביניך, האתה הוא אם לאו?!" לא מלאו לבו להכחיש, והודה על האמת. מתחזה הוא. קרא רבי זלמלה בנהמת לבו: "כמעט והכשלתני! הייתי מבקש ממך מחילה ונרגע, בעוד עווני בתקפו!"...

בכה באין הפוגות, וכבר חשב ללכת לכל בתי הכנסיות והמדרשות, לעלות על הבימה ולהתוודות ולבקש מחילה בלב נשבר, פן ואולי ימצא שם אותו אדם ויסלח... נודע הדבר לרבו, הגאון מוילנא זצ"ל, וקרא לו. הראהו מה שכתב ה"חובות הלבבות" (שער התשובה פרק י), שאם חטא אדם לחברו ועשה כל שביכולתו לאתרו ולמצאו כדי לבקש מחילתו ולא עלה בידו, ייתן הבורא יתברך בלב הלה למחול לו באשר הוא שם, ושקטה רוחו. עוד זאת כתב שם רבנו הרמ"א, שהמוחל לא יהא אכזרי מלמחול. וגם זו עצה נפלאה לזכות בדין, שהרי משפטי שמים במידה כנגד מידה (סטה ח ע"ב), ש'המרחם על הבריות מרחמים עליו מן השמים' (שבת קנא ע"ב) ו'המעביר על מידותיו מעבירין לו על כל פשעיו' (ראש השנה יז ע"א). ואם כן, המוחל לחברו ימחלו לו, היש עסקה טובה מזו?

ונספר: במלחמת תשכ"ז עשו כל שונאי ישראל, ממזרח ומערב מצפון ומדרום יד אחת, זממו להשמיד להרוג ולאבד, היה לא תהיה. הפחד היה נורא. כידוע, הכשירו חמישים אלף חלקות קבורה, למקרה שההתקפה תהדף, כי אם לאו, חלילה, לא יהא שריד ופליט רחמנא לצלן. ובעוד עיקר המערכה ניטשת בדרום, ברצועת עזה ומדבר סיני, החלה ההפגזה על ירושלים. יושביה ירדו למקלטים, ושוועו לרחמי שמים. בני ישיבת מיר הסתופפו במקלט ענק בשכונת 'בית ישראל' יחד עם תושבי השכונה, ולפתע נשא

ראש הישיבה, הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ״ל את ראשו ואמר - מי שזוכר את מבטאו - ״מובטחני שננצל!״. ואכן, הניצחון היה מהיר ומזהיר. בתוך ששה ימים הוסרה טבעת המצור, והאויב הוסג לאחור, לגדות הסואץ ממערב ועד לנהר הירדן במזרח. כשהיתה הרווחה, נשאל כיצד ידע וניבא. אמר: ״לא נביא אנכי, ולא בן נביא״ - ״אבל היתה איתנו במקלט עגונה אומללה, שבעלה נטש אותה ואת ילדיה לפני עשרים וחמש שנה, גזר עליה חיי גלמודה, כאלמנה חיה. באלו קשיים התמודדה, בפרנסה וגידול ילדיה והשאתם״ - ״וכשהדי ההפגזות הרעידו את המקלט ואיש לא היה בטוח בחייו, שמעתיה אומרת: ׳ריבונו של עולם, יתכן וזו שעתנו האחרונה. ואיני רוצה לעזוב את העולם כשבלבי טינה והקפדה. אתה היודע כמה המר לי בעלי וכמה הרע לי. אבל אני מוחלת לו במחילה גמורה!׳״ ונשא קולו: ״וכששמעתי זאת, ידעתי שניצלנו! כי עוררה במרום סליחה ומחילה והעברה על פשע!״...

(מתוך הספר ׳מקרבן לתורה׳ / אתר השבת)

נולד בן נתרפאה כל המשפחה

/ הרה״ג רבי גמליאל הכהן רבינוביץ שליט״א

בפרשתנו פרשת וירא (בראשית י״ח, י׳) כתוב: ויאמר שוב אשוב אליך כעת חיה והנה בן וגו׳.

הנה ידועים דברי רבותינו שאם נולד בן זכר בתוך שנת האבל ל״ע, נתרפאת כל המשפחה, ויש לעיין האם גם בת שנולדת, מתרפאה כל המשפחה?

והגאון הנפלא רבי כפיר ברוך מבורך דדון שליט״א כתב לי וז״ל: הנה מקור דברי רבותינו הוא בירושלמי מו״ק (פ״ג ה״ז), וכן במדרש בראשית רבה (פרשה ק׳ סימן ז׳). נולד בן זכר, נתרפאה כל המשפחה כולה. וכן הובא בש״ע יו״ד (סימן שצ״ד סק״ד).

ובטעם הדבר, ביארו שבאותה שנה מידת הדין מתוחה, ואם נולד בן זכר ומכניסו לברית, דמי לקטורת שעוצרת את מידת הדין, ודם שהיה מיועד להריגה חלילה נהפך לדם מילה. והואיל והחרב שלופה, אם נולד בן זכר ממילא מגיע המלאך רפאל לרפאותו לאחר המילה, ועל הדרך מרפא גם את כל המשפחה כולה.. (ראה ספר דברות אש (עמ׳ כ״ב, וכן שבח נעורים עמ׳ ע״ח).

וטעם נוסף אומרים, שעל ידי לידת ילדים מתחזקת האמונה בתחיית המתים, וכדרך שאמרו בגמרא בסנהדרין (צא.) דלא הוי הוי, דהוי לא כל שכן, ופרש״י אותן שלא היו מעולם, נוצרים ונולדים וחיים, אותם שכבר היו לא כל שכן שיחזרו, ועל כן ממילא הרי זה גילוי חיבה למשפחה, להשפיע עליהם נחמה ורפואה, ובבן זכר מתחזקים יותר לזכור את בוראו, וכדאיתא בפסיקתא זוטא ריש תזריע, ועל כן הוי רפואה (ראה ספר נפשי חולת אהבתך (עמ׳ מ״ג), [ולפי טעמו גם בבת שייך ענין זה לתחיית המתים ורפואת כל המשפחה]. ושמעתי באומרים לי טעם נוסף, שאם נולד בן זכר, ממילא מגיע אליהו מלאך הברית לברית מילה, ומתרץ כל הקושיות והבעיות שיש לבני אותה משפחה בימי האבל, מדוע ואיך קרה לו שנפטר, ומשיב לב אבות על בנים, ומתרפאת כל המשפחה כולה...

ויש עוד לומר טעם נוסף שבאותה שנה עסוקה המשפחה בזכר הנפטר, ועולים וצפים זיכרונות, והראש טרוד בעניני האבל, וברגע שנולד בן או בת לפתע כולם עסוקים בעניני הברית, ועסוקים בגידול הבן או הבת, ועל כן מתרפאת כל המשפחה.

וכן קורה לעיתים רבות שבעת השבעה מתחילים בני המשפחה לריב, על עניני ממונות או רכוש וכדומה, ואם נולד בן או בת באותה משפחה, כולם מתקבצים לרגל השמחה ושוכחים הכל, ומתפייסים, ומתרפאת כל המשפחה.

ואמרתי אשובה לדון אודות שאלתו, האם מתרפאת המשפחה דווקא בלידת בן, או גם בלידת בת, הנה כתב הפרישה (שם סק״ו), ע״פ הירושלמי והטור, שהדבר דומה לכיפה של אבנים, כיון שתוחבין אבן אחת במקום שנפלה, אזי ימלא החסרון, והכיפה תהיה חזקה כבראשונה. יעו״ש. ומדבריו משמע שעצם הלידה מרפאה, ולפי זה גם בלידת בת מתרפאה כל המשפחה. ואולם לפי המהרש״ל בשו״ת (סימן ע׳), המשפחה נתרפאת בברית מילה. וכן כתב בעץ יוסף על מדרש רבה (שם), דדוקא בבן זכר, משום מצוות מילה, ומשום שבא שלום לעולם, וכן הוא בספר חכמת אדם (כלל קס״ז דין ח׳).

ואולם בספר עלי תמר מועד קטן (עמ׳ ש״ס), כתב שבן משורש בנה, כי על ידו נבנית המשפחה, ונראה דנקיט בן, לסימן טוב, אך הוא הדין בבת, כי גם היא משורש בנה, ולשון ״כל המשפחה״, היינו גם באותם שאינם אבלים ממש שבעה ושלושים. יעו״ש. ולדבריו, גם בבת מתרפאת כל המשפחה.

ואנכי חזון הרביתי, שהדבר ידוע בזמן קדם, שכאשר היתה נולדת בת, היה אבי המשפחה דואג מאוד, כי צריך להוציא הרבה ממון על חופתה ושמחתה והוצאות הנדוניה וכדומה, ועל כן היה מצטער מאוד, (ראה ברשב״ם בראשית פרק ל׳ פסוק כ״א, וברד״ק ירמיה פרק כ׳ פסוק ט״ו). ועל כן נקטו רבותינו בלשון ״נולד בן זכר נתרפאה כל המשפחה״, ותיבת ״כל״, לרבות האב, שאיננו דואג בלידת הבן כל כך, אך כמובן שגם בלידת הבת מתרפאת המשפחה.

והן אמת שבמדרש רבה הנזכר, הנוסח שם שונה ״א״ר אלעזר נולד בן זכר במשפחה מיד היא רפה״, ויש לומר שגם לפי הנוסח הזה, לרווחא דמלתא נקט בן, וגם בבת מתרפאה, אלא שבבן זכר ״מיד״ מתרפאה בזכות מצוות המילה. ומעין זה אומרים בשם הפני מנחם מגור זי״ע, שהיה אומר כשמכניסים חתן לבית, הרי זה כנולד בן זכר במשפחה ונתרפאה כל המשפחה... (דרש יעקב עמ׳ ר׳). ולפי דבריו גם בבת גדולה יש רפואה לבני המשפחה.

ומלתא אגב אורחא, ראוי לציין שיש לשמוח ולהודות לה׳ יתברך בלידת בת, ולא כאשר ראו עיני ולא זר, אינשי דלא מעלי המצטערים צער רב בלידת בת, ובר מינן נהפכת ארשת פניהם כליל תשעה באב, ואוי לו לאב, האבל בלידת בתו ונכאב. ודברים אלו מקורן

מהאיסלם, שכך כתוב בקוראן, שכאשר הערבים מתבשרים בלידת נקבה, מתכסים בשחורים בפנים כעוסות, ומסתתרים מפני האנשים. (ראה במבוא לספר בת ישראל לרב יואל שוורץ). וידועים דברי רבי אליעזר פאפו בספרו פלא יועץ (מערכת ב' ערך ב'), שכתב בדברי תוכחה נוקבים אודות העושים צחוק וליצנות במי שנולדה לו בת, עד שאינו מוצא מקום להיחבא, ויש שהגדילו להרע, לריב עם נשותיהם על כך שהביאו בנות. וסיים הרב, ואפשר שהבנות יהיו עדיפות מהבן, באשר יהיה טוב מזלן, ומנת חלקן, וכאשר בעיננו ראינו באלו ששמחו בבת בין הבנים והיה מזלה ברוך מבנים. עכ"ד. וכן סיפרו על הרב אברהם רפול זצ"ל, שכאשר עמד בחצר ישיבת פורת יוסף העתיקה הוא וחבריו, עבר איש אורח, ובישר כי נולדה בת לחכם עזרא רפול, וכששמע זאת איש זקן שהיה בין העומדים שם, נפנף בידו בתנועת זלזול, ולימים אותה בת התחתנה עם תלמיד חכם חשוב, ואמר רבי אברהם רפול, אילו אותו זקן היה כעת בחיים, לא היה מנפנף תנועת זלזול, כי זכו לחתן הגון... וכן מספרים על הגאון רבי צבי פסח פראנק זצ"ל, שהיה מבקש מהקב"ה בנות, והטעים, שעל בנים צריך להשקיע הרבה חינוך, וספק אם יצאו ת"ח, ואילו בנות, אפשר לקחת תלמיד חכם מן המוכן... (לבוש יוסף תזריע עמ' 51).

וכן שמענו מפי קדשו של מרן הראש"ל רבינו עובדיה יוסף זצ"ל, שכשנולדו לו בנותיו התאומות, באה אליו השכנה ופחדה וחששה איך להודיע לו את הבשורה, שנולדו לו שתי בנות, וכששמע זאת הרב, שמח שמחה גדולה, והלך לבית הכנסת להתפלל תפילת ערבית בשמחה ומנגינה עריבה, כי אלו שתי מתנות טובות שהקב"ה שלח.... וכאן הוסיף הרב דברי תוכחה על אלו שאינם מבקרים את נשותיהם אם יולדת בת, ואלו שוטים גמורים, הלא זו הבת שלהם, וממה שחננו ה', וכי היא הביאה את הבת? ויש בנות עשו חיל הטובות עשרת מונים מן הבנים, וכמ"ש רב חסדא (בבא בתרא קמא.), וכן יזכה לחתנים טובים, ועל כן יודה להי' במה שחננו. ומה עוד שבעבר כמו בבגדאד היו נותנים נדוניה גדולה לבת, ועל כן היה האב, מסתתר כשנולדת בת, מפני ההוצאה הכספית, אך היום חלק כחלק יאכלו, ונותנים לבן ולבת אותה נדוניה, ועל כן גם בלידת בת ישמח, ואם ישמח, ה' ישמחנו, ואם יצטער יצערוהו. (שיעורי הראש"ל ח"ד עמ' שס"ו). (עכ"ל).

סיפור לשבת

עיתונים באמצע הלילה

מתוך סדרת 'הפרשה החסידית' / חזק הוצאה לאור

שישה בנים הותיר אחריו הרבי ה"צמח צדק" בפטירתו, כולם ארזי לבנון, צדיקים ותלמידי חכמים מופלגים. מי מהם יעלה על כס הנשיאות בליובאוויטש תחת אביו? בין החסידים לא שררה תמימות דעים. לכל אחד מהמועמדים היו תומכים רבים.

המשפיע ר' שמואל גרונם היה אברך צעיר באותם ימים. הוא שמע דעות לכאן ולכאן, ולא הצליח להחליט את מי לאמץ כמנהיג תחת הרבי ה"צמח צדק". לאחר התלבטות ממושכת נסע לבוריסוב, כדי להתייעץ עם החסיד המפורסם ר' שמואל דובער.

"כל הבנים גיבורים, קדושים, ועושים באימה וביראה רצון קונם", אמר ר' שמואל דובער. "לכן לא אוכל לומר לך אל מי לנסוע. רק אוכל לספר לך דבר שראיתי, ואתה עשה כפי הבנתך".

*

פעם, בשבת, אמר הרבי ה"צמח צדק" מאמר. הקשבתי לביאורי החסידות העמוקים, והתעוררה בראשי קושיה. דבריו של הרבי סותרים, לכאורה, את הנכתב בספר "עץ חיים"!

ניגשתי אל אחד מבניו של הרבי ה"צמח צדק", והצגתי לפניו את הקושיה. הוא תירץ אותה מיד, אך תשובתו לא סיפקה אותי. פניתי אל בן אחר, וגם תשובתו לא מצאה חן בעיניי. כל השבת לא מצאתי מנוח לנפשי. הקושיה הטרידה אותי, והמשכתי לבקש תשובות מבניו של הרבי. למרבה אכזבתי, אף אחד מהם לא הצליח לתת תשובה שתניח את דעתי.

במוצאי שבת, בשעת לילה מאוחרת, צעדתי לעבר אכסנייתי. לפתע הבחנתי באור הדולק בביתו של רבי שמואל, בנו הצעיר של הרבי, היחיד מבין בני הרבי שלא הצעתי לפניו את הקושיה. התבוננתי רגע ארוך במבנה בעל החלונות הגבוהים, הבנוי בסגנון של בתי עשירים, ולבסוף החלטתי להציץ ולראות מה עושה בעליו בשעת לילה מאוחרת כל כך. טיפסתי אל החלון הגבוה, והצצתי.

רבי שמואל ישב ליד השולחן, ועיין לאור נר בספר "עץ חיים". ירדתי ודפקתי על הדלת.

"מי שם?", שמעתי את קולו של רבי שמואל.

"זה אני, שמואל דובער", השבתי.

"תיכף אפתח", קרא רבי שמואל.

המשך בעמוד הבא...

חלפו דקות ארוכות. לבסוף נפתחה הדלת, ובעל הבית הזמין אותי להיכנס.

נכנסתי לטרקלין, ונדהמתי. הספר "עץ חיים" נעלם ואיננו, ובמקומו פרושים עיתונים רוסיים וגרמניים.

"אפשר לשבת", אמר רבי שמואל, מחווה לעבר כיסא. "מה מביא אתכם אל ביתי בשעת לילה מאוחרת כל כך?".

"יש לי קושיה על המאמר של השבת האחרונה. לכאורה, הדברים סותרים את הנאמר ב"עץ חיים", והייתי רוצה לשוחח אתכם על כך", השבתי.

רבי שמואל הביט בי מופתע. "ר' שמואל דובער, כולם אומרים שהנכם יהודי פקח. אם כן, מדוע באתם אליי, כדי לשאול אותי שאלות כאלו?".

"שמעו, רבי שמואל", השבתי. "אם תסכימו לדבר איתי על הקושיה - מה טוב. אך אם תסרבו - אספר לכולם את מה שראיתי לפני דקות אחדות, וכל ליובאוויטש תשוחח על כך. וכי סבורים אתם שלא ראיתי את ספר "עץ חיים" שלמדתם מתוכו?".

רבי שמואל חייך חיוך רחב, והחל להשיב על קושייתי. שוחחנו כל הלילה, עד הזריחה. יצאתי מביתו מלא התפעלות מגאונותו הרבה ומהסבריו הברורים.

*

החסיד ר' שמואל דובער סיים את סיפורו, הביט רגע ארוך באברך הצעיר, ואמר: "סיפרתי לך מה שיכולתי. ועכשיו, עשה כפי שאתה מבין".

(רשימות דברים, חלק א, עמ' קמה. שמועות וסיפורים, חלק א, עמ' 69. ליקוטי סיפורים, עמ' קמד)

הדג שהביא אורח לשבת

/ הרב ירחמיאל טילס*

"וואו! איזה דג ענק! אני חייבת לקנות אותו לכבוד השבת!" קראה הגברת היהודייה בהתרגשות למשרתת שליוותה אותה לכיכר השוק. "איזה מזל שהגענו לכאן מוקדם השבוע". כיוון שהדג היה כה גדול הוא היה יקר מאוד, אבל היא הייתה יכולה בקלות להרשות זאת לעצמה. בעלה, תלמיד חכם ידוע ומנהיג הקהילה, היה עשיר למדי. היא עצמה הייתה אישה יוצאת דופן. כבת לרב מאיר מקונסטנטין ונכדתו של הרב יעקב עמדין המהולל, היא העריכה היטב את אווירת השבת המיוחדת. כשראתה את הדג שקנתה משתולל ברוב עוצמה בסלה היא הודתה בשמחה לבורא העולם על שאיפשר לה לפאר את שולחן השבת במעדן חגיגי כל־כך.

באותו אחר־צהרים עצרה מרכבה בחזית ביתם וממנה ירד איש בעל חזות מרשימה. איש לא ידע מי הוא, אך מהופעתו החיצונית ומהליכותיו ברור היה כי הוא איש תורה אמיתי. בעלה קידם את פניו בברכה ובכבוד והזמינו להישאר עמם לשבת.

האורח, שבחר לא לגלות את זהותו, היה לא אחר מאשר הצדיק הרב יצחק מדרוהוביץ'. רבי יצחק אמנם נהנה בהחלט מבילוי השבת בחברת מארחו המלומד ומן האירוח הנדיב, אך במשך כל הזמן, לילה ויום, העסיקה אותו השאלה, מהי הסיבה לכך שעליו לבלות את השבת בבית זה. שרשרת אירועים מדהימה הביאה אותו לבלות את השבת הרחק מביתו, וככל הנראה ישנה משימה מיוחדת שעליו לבצע. אך מהי?

אחרי הסעודה השלישית פרש הרב הקדוש לחדרו כדי לנוח קמעה, אך התחושה שיש לו משימה אותה לא הצליח להגשים לא נתנה לו מנוח. הוא החליט לעשות שאלת חלום. בטרם עלה על משכבו, התרכז בקפידה והתמקד בשאלתו: "אני מבקש שהשמים יספרו לי מדוע נשלחתי לעיר הזאת. היכן הם ניצוצות הקדושה הנסתרים שאותם אני אמור לרומם? מה עליי להשיג כאן?"

כשהתעורר משנתו הוא קיבל את התשובה. אין לך כל משימה מיוחדת כאן, נאמר לו בשנתו, ואף לא שום מחלוקת שעליך ליישב. אבל ביום שישי בבוקר בעלת הבית קנתה דג גדול לכבוד השבת ובדרכה הביתה מן השוק היא התפללה: "בורא העולם! נתת לי את הדג המדהים הזה לכבוד שבת קודש. אנא, זמן לביתי אורח תלמיד חכם שיוכל להינות מדג זה". וכך "נקראת" משמים להגיע לכאן לשבת.

אחרי ההבדלה וסעודת "מלווה מלכה" נפרד רבי יצחק לשלום ממארחיו. המארח ובניו ליוהו למרכבתו. להפתעתם הרבה - ובניגוד לנוהג המקובל - אורחם המכובד והצדיק ביקש ממנו שיקראו גם למארחת להיפרד ממנה לשלום.

כשהגיעה המארחת, הוא אמר לה: "אנא, רבנית, היזהרי בתפילותייך. הייתי במרחק רב מכאן אך בגלל תפילתך אתמול נאלצתי לנסוע את כל המרחק עד הנה כדי לבלות את השבת עם משפחתך. אנא אל תעשי זאת שוב!"

(הערה ביוגרפית: הרב מאיר מקונסטנטין היה בנו של הרב יעקב עמדין, (1697-1776), בר סמכא מוביל בתחום הרבני, בנו של הרב צבי הירש אשכנזי, "החכם צבי". הרב יצחק מדרוהוביץ' היה מגדולי המקובלים בדורו ואביו של רבי יחיאל מיכל מזלוטשוב (1731-1786), תלמיד חשוב של הרב ישראל בעל שם טוב (הבעש"ט), שלראשונה הלך אל הבעש"ט כילד קטן, יחד עם אביו.)

*הרב ירחמיאל טילס הוא סופר המתגורר בצפת.
מאות מסיפוריו ראו אור וריתקו ילדים ומבוגרים כאחד.
הסיפור ראה אור באתר של חב"ד באינטרנט

שביבים / שאול שיף

שריפה בארץ ישראל
/ הרב תומר אנגלסמן

אנשי סדום גרמו לגזירה קשה של השחתת סדום וכל הערים סביבה, שהיו יפים "כגן ה'", וזאת כי היו מושחתים ועוברי עבירות: "ואנשי סדום רעים וחטאים לה' מאד".

מסביר הרשב"ם שכיון שהארץ ניתנה בהבטחה לאברהם וזרעו, אמר הקב"ה: "המכסה אני מאברהם אשר אני עושה?" כלומר, ה' גילה לאברהם את העונש העתיד לבוא על סדום. זאת מפני שידע ה' שאף שאברהם גם רוצה בכך, שלא יהיו רשעים בארץ הקדושה, אבל אברהם יהיה יתעצב מאד לשמוע, שכתוצאה מהרשעות שלהם באה גזירה של שריפה על ישוב בארץ ישראל.

כיון שאברהם אהב את הארץ בכל מאודו, הוא התפלל בכל כוחו לביטול הגזירה, אך מפני מעלת הארץ שאינה יכולה לסבול עוולות, הגזירה הקשה הגיעה ונענשו אנשי סדום.

בימינו, שחזרנו לארץ אחרי גלות ארוכה, אנחנו רוצים שארץ ישראל תהיה יפה וגם פורחת ולכן על כולנו יחד להישמר מעבירות ולמגר את אויבינו כדי שלא יהיו בארצנו שריפות.

דבש דבורים

מצוטט ב"שטייגן" מהקדמת הספר מעדני שמואל בשם "כרם שלמה":

רבים אומרים כי הדורש דברי עצמו משובח יותר מן הדורש דברי זולתו, וכשרואים ספר מלוקט מספרים אחרים יפטירו בשפה יניעו ראש לאמר ראו הביא לנו איש עברי דברים ישנים, וכל מעשיו בספר נכתבים. גם שואלים זה לזה כיצד הלה עושה סחורה בפירותיו של חבירו, ישמעינו נא דברי עצמו אז נטה אוזן לשמוע בכל דבריו. כל זה הוא דיבת רבים. אבל לו חכמו ישכילו יקחו משל מן העכביש והדבורה, הנה העכביש יארוג חוטים דקים יותר משערות הראש, מעשה אורג באריגה נפלאה אשר עין הרואה תתפלא אל מלאכתה, אשר מקרבה תביא מהטוה מבלי עזר זולתה. ואם בידיים תתפוש מה הוא, הלא קורי עכביש לא יצלח לכל מלאכה. לא כן הדבורה. היא תעוף על ציצים ופרחים ומינקת נופת צוף מתק עסיסיהם ותאגור בקיץ לחמה ואת הצוף שמוציאה אח"כ בצורת דבש אשר כל יורידוהו אל כפיו תאורנה עיניו וכ"א יהנה מדבש ונופת צופים.

ביקור פתע ב"חיידר" קרלין

"אם מישהו חושב בטעות, לאור נאומו השחצני של יאיר לפיד במליאת הכנסת, כי אבדה תקוות עולם התורה, חלילה, וכי לפיד יישב על ה'שיבר' הראשי במדינת ישראל [אם יעלה הדבר בידו] והוא ינעל אותו בפני החרדים ומוסדות התורה - יבוא הסיפור הבא ויוכיח, כי מעולם לא היה הכסף בידו של איש וכי ברצונו של אלוקים יתן וברצונו יקח. ומעשה שהיה כך היה: [סיפור אמיתי. המקור: אשת המלמד.] ביום ראשון, י' באייר תשע"ג, הגיע איש עסקים חוצניק לבני ברק. כל מיודעיו ומכיריו הזהירו אותו מפני כניסה לעיר בני ברק. "שם גרים אנשים מסוכנים, חמומי מוח, סחטנים" ועוד תארים כיד הדמיון הטובה המתחרים בגדולי האנטישמיים בכל הדורות. ביומו האחרון בישראל, החליט אותו איש עסקים למען ספק את יצר ההרפתקנות שלו, לנסוע לבני ברק ולראות מקרוב את אותם 'חמומי מוח, סחטנים, מסוכנים'. הוא עצר מונית וביקש להגיע לבני ברק. הנהג שאל: 'לאיזה רחוב?' איש העסקים ענה: 'לא משנה. אני רוצה להכיר את אנשי העיר'. לקח אותו הנהג לרח' חבקוק לחיידר קרלין. למה? לאלוקים הפתרונים. נכנס איש העסקים לחיידר, פתח את דלת אחת הכיתות ושאל את המלמד המופתע: 'אפשר להיכנס?' המלמד ענה: 'בודאי'. איש העסקים התיישב על הכסא שהוגש לו בכבוד רב והרב"ה הנבוך שאיש לא הכין אותו לבואו של אורח 'מצוחצח' כזה, הציע לילדים לשיר 'שלום עליכם'. למה שלום עליכם? גם לו אין תשובה. הילדים התחילו לשיר כשהרב"ה שר איתם כמקובל. הרב"ה, עצם את עיניו ושר בדבקות. הילדים שרו בתום ובהתלהבות. כשפקח המלמד את עיניו נדהם: האורח נעלם!!!!! יצא הרב"ה מהכיתה לחפש אחר האורח המוזר, ומצא אותו מתיפח בבכי בפרוזדור. נבהל הרב"ה: 'רב' איד. מה קרה? מה עשינו לך שאתה ככה בוכה?' ענה לו איש העסקים: 'אני לא יודע. אני לא מבין. יש עוד טוהר כזה בעולם? אתם פשוט ריגשתם אותי. ראה, אני לא ידעתי מה זה בני ברק. הזהירו שאם אכנס אצא מכאן נקי מנכסיי בשל סחטנות האנשים המתגוררים בו, אבל שכחו לספר לי איזה טוהר קיים כאן. טוהר שאין אותו בשום מקום בעולם. ותאמין לי - הייתי כבר בהרבה מקומות שרצו את תרומתי וניסו להציג לפני תדמית יפה'. הוציא איש העסקים צ'ק, רשם לפקודת החיידר $18,000 (שמונה עשרה אלף דולר למי שלא הבין) והבטיח: זו רק ההתחלה. אני צריך לחזור לביתי. אבל אשוב לבקר. כאן ובעוד מקומות בבני ברק לפי הדרכתך. הכסף? בידיו של אלוקים בלבד".

והרגו בהם האריות

מעשה שהיה באשכנז בשנת ה'שפ"ח ליצירה מתוך כת"י תימני. המצוטט בספר "נפלאות מתורתך" פרשת תרומה.

פעם אחת גזרה מלכות אלפרנג (צרפת) על ישראל שמד. ובה יותר משישים אלף יהודים. והיו בה אומה אחת משארית היוונים שהיו שונאי ישראל גדולים, שכתבו בגזרותיהם שיכתבו ישראל על קרן השור, אין להם [חלק] באלהי ישראל. והיו כולם ערלים (הצרפתים והיוונים). אמרו להם מלכות אלפרנג (ליוונים) שיעבדו עבודתם ויכנסו בדתם ויהיו אומה אחת. אמרו להם היוונים, עד שאתם גוזרים עלינו, תגזרו גזירה על היהודים בתחילה שימירו דתם ויכנסו בדתכם, ואנחנו ניכנס לדתכם באחרונה. מיד קראו לזקני ישראל ולחכמים שבישראל ואמרו להם, אנחנו מבקשים מכם שתיכנסו לדתינו. ואם לאו, אנחנו הורגים אתכם אנשים ונשים וטף, ולא נשאיר מכם שריד ופליט. מיד בקשו שימתינו שלושה ימים עד שיחליטו מה לעשות, אם ימירו חס ושלום (למראית העין עד שימצאו רווח והצלה כאנוסי ספרד). או ייהרגו (על קדושת ה'). הלכו

ישראל וגזרו תענית שלושה ימים, הם ונשיהם ובניהם וטפם ובהמתם ואף יונקי שדים, ולא האכילום מאומה. והיה להם בית-כנסת גדולה מימות בית ראשון והלכו והתפללו בה, והיו מתענים וצועקים ומתחננים, עד שעלתה צעקתם למרום:

ביום השלישי לתענית התפללו תפילת מנחה, והערלים כבר נתקבצו אצלם יותר ממאתים אלף, ובאו עליהם מכל אומה ולשון. אחר תפילת המנחה אמרו ישראל אלו לאלו, כיצד נעשה אם חס ושלום לא יהיה לנו רווחה. קומו ונחפור בבית-הכנסת ונגנוז ספרי-תורה וניהרג כולנו, ולא יקחום הערלים. מיד קמו וחפרו בתוך בית-הכנסת, ועמדו בפתח ההיכל וביקשו לקחת את ספרי התורה, וחזרו שלוש פעמים להיכל ולא יכלו, באותה שעה יצא קול מתוך ההיכל ואמר להם, "ישראל, ישראל, בני אברהם יצחק ויעקב, אל תיראו.

באותה שעה ירדו עליהם הערלים ואמרו להם, מה אתם משיבים למלך. אמרו, הרי אנו כולנו מתקבצים מצפים אם תשועה או ליהרג. באותה שעה יצאו על אלפרנג מין ההיכל שני אריות של-אש, והיו האריות מוציאים ניצוצות של-אש על הערלים, והיו הורגים בהם במלכות אלפרנג יותר משבעים אלף. והיה המלך צווח ואומר בטלה הגזירה מכאן. מזו השעה, אין אני גוזר עליכם שום גזירה. ואפילו מס שאתם נותנים בכל שנה ושנה, אין אני לוקח מכם מס שבע שנים. וזו איגרת וחותם שלי ושל-חכמי הערלים, תהיה בידכם לאות ולעד. באותה שעה חזרו האריות למקומם לתוך ההיכל למקום שיצאו, והיתה תשועה גדולה לישראל. לקיים מה שכתוב בתורת משה (ויקרא כו, מד) "ואף גם זאת בהיותם בארץ אויביהם לא מאסתים ולא געלתים.." וגו', הרחמן יצילנו מכל אויב וצר ויגאלנו בקרוב, אמן כן יהי רצון.

סגולה לחיים ארוכים

לפני כמה שנים נפטר בירושלים מוהל מפורסם חסיד לעלוב בשם הרה"ח רבי אברהם שווארץ זצ"ל. הוא היה מוהל קרוב לשבעים שנה ולא הסכים בשום פנים ואופן לקחת תשלום! משום מעשה שהיה.

בצעירותו לאחר נישואיו, חלה במחלה אנושה ושכב על ערש דווי. כאשר הזכירו את שמו לרפואה וישועה אצל הרה"ק רבי אהרן מבעלזא זצ"ל, ציוה שילחשו לאזנו, שאם יקבל על עצמו להיות מוהל ללא תמורה - יבריא בעז"ה, וכך היה. וזכה לאריכות ימים בבריאות איתנה, ובגיל 90 עוד היה מל.

❋❋❋

בספר 'עלינו לשבח' מסופר על אשה אחת שבאה לפני הגר"ח קנייבסקי שליט"א ואמרה שחלמה חלום, שהגיע אליה אדם הדור פנים לבוש חלוק לבן ובידו תיק, שהזדהה בשמו המלא, ואמר לה שהוא היה המוהל שמל את אחיה לפני כשלושים שנה, והיו לו הוצאות הדרך רבות, והפסד זמן, ולא שילמו לו על כך, ובא כעת לתבוע את הוצאות הנסיעה וביטול הזמן. והשיב רבי חיים, שמצד הדין אם האב זוכר ששילם, אינו חייב לשלם, כי דברי חלומות לא מעלין ולא מורידין. אמנם - הוסיף רבי חיים - לפני כמה שנים הגיע אלי סיפור דומה, על מוהל שהתגלה בחלום ותבע את חובו, והתברר שבאמת לא שילמו לו.

[גיליון עומק הפשט]

בסוד שיח
כשם שפרצופיהם שונים
כך דעותיהם שונות

נשמח לקבל תגובות והערות מהקוראים
בדואייל: besod@013net.net

עיצוב ועריכה גרפית:
גיל ויין עיצוב גרפי
אימייל. gilwein26@012.net.il